

**MEDEDELINGENBLAD VAN EN OVER
PROF. DR. ALBERT SCHWEITZER**

Uitgave van de Stichting Albert Schweitzerfonds

Verschijnt drie maal per jaar en wordt aan de geadresseerden gratis toegezonden
Redactie: Ds. D. A. Werner, Ned. Herv. Pastorie, te Zwelloo (Dr.), telef. 242 (K 5917)
Administratie: Uitgeverij „De Torenlaan”, aan de Torenlaan 20 te Assen, telef. 3044 (3 lijnen)

*Albert Schweitzer en zijn vrouw bij de bouw van een nieuwe barak
in de eerste dagen van het ziekenhuis.*

Van de redactie

Wat is het verschil tussen de stichting Albert Schweitzerfonds, gevestigd te Deventer en de stichting Vrienden van het hospitaal te Lambarene, gevestigd te Apeldoorn? En waarom is het (ogenschijnlijk) zo ingewikkeld geregeld? Deze vraag wordt herhaaldelijk gesteld. Ziehier het antwoord:

De stichting ALBERT SCHWEITZERFONDS stelt zich ten doel hen, die uit roeping (zonder enige nationale, politieke of confessionele bedoeling) medische hulp verlenen aan primitieve volkeren, te steunen bij dit werk van barmhartigheid. Deze steun zal **in de eerste plaats** worden verleend aan prof. Alb. Schweitzer en diens medewerkers of opvolgers. De steun is stoffelijk of geestelijk.

Men zij dus indachtig:

1. dat de stichting ook anderen, die hetzelfde werk doen, mag steunen en dat ook inderdaad doet (dit is de wens van Alb. Schweitzer zelf);
2. dat de stichting ook geestelijke steun geeft, bijvoorbeeld boeken helpt vertalen en uitgeven en o.a. dit blaadje **Nieuws uit Lambarene** uitgeeft.

De stichtingsbrief houdt voorts in, dat alle gelden, die binnenkomen, bij het kapitaal worden gevoegd. Dit kapitaal mag niet worden aangetaast, alleen de rente mag worden gebruikt.

De stichting VRIENDEN VAN HET HOSPITAAL TE LAMBARENE kan het eenvoudigst worden gekenmerkt als: de Nederlandse kassier van het hospitaal. Alle giften en collecten met de bestemming „voor het hospitaal” worden hierin verzameld, totdat prof. Schweitzer geld nodig heeft. Of hij van de gelden in Nederland, of in Amerika, of waar ook, gebruikt maakt hangt af van omstandigheden; soms is het voordelig gelden uit het ene land te laten komen of daar inkopen te doen, de andere keer is het voordeliger een ander land in te schakelen. Ook deze kunst van financiering verstaat Dr. Schweitzer!

De gelden van dit fonds zijn dus alléén bestemd voor het hospitaal. Ze vormen geen „kapitaal”, maar zijn eenvoudig „kasgeld”. Gironummer 2649 t.n.v. Amsterdamse Bank, Delft.

Natuurlijk werken de stichtingen nauw samen, maar ze treden ook afzonderlijk op. Dit is uitgedrukt in de samenstelling van het bestuur: enkele personen zijn bestuurslid van beide fondsen, anderen alleen van het ene of van het andere fonds.

Bijdragen welke men wil bestemmen voor de Stichting Albert Schweitzerfonds kunnen worden overgeschreven op postrekening 143643 van de penningmeester of gestort op de rekening van het A.S.F. bij de N.V. Amsterdamsche Bank te Deventer.

Bestuursleden van de „Stichting Albert Schweitzerfonds”:

Ds. C. B. Burger, voorz., Stadhouderslaan 30, Utrecht.

Mevrouw H. Oberman—Oberman, secretaresse, Scheepstimmermanslaan 37, Rotterdam.

Mej. E. F. Mees, Westzeedijk 140, Rotterdam.

G. Oosterwijk, penn., Handelskade 7, Deventer.

C. J. ten Cate, notaris, Parkweg 6, Deventer.

G. van Aardenne, Dubbeldamseweg 2, Dordrecht.

Ds. D. A. Werner, Ned. Herv. pastorie, Zweeloo (Dr.).

Bestuursleden van de stichting: „Vrienden van het hospitaal te Lambarene”:

G. Oosterwijk, voorz., Handelskade 7, Deventer.

T. Hoekstra, secr.-penn., Oude Delft 141, Delft.

Ds. C. B. Burger, Stadhouderslaan 30, Utrecht.

C. J. ten Cate, notaris, Parkweg 6, Deventer.

Ds. D. A. Werner, Ned. Herv. pastorie, Zweeloo (Dr.).

Nieuws uit Lambarene

ALBERT SCHWEITZER ALS TUINMAN

Rolf Italiaander was de eerste Duits sprekende schrijver, die Albert Schweitzer in zijn wereldberoemde tropenhospitaal Lambarene bezocht. Van zijn hand is bij Broschek-Verlag, Hamburg, verschenen een met 66 platen verlicht boek, getiteld „In het land van Albert Schweitzer — een bezoek in Lambarene”. Het werk geeft een levensechte indruk van Lambarene. Het hierna volgende is er aan ontleend:

„Schweitzer is niet slechts een grote tuinier voor mens en dier, doch ook een tuinier in de ware betekenis van het woord. Vele fruitsoorten heeft de oerwouddokter op zijn bezittingen aangeplant. Bij iedere maaltijd is er fruit in overvloed — dikwijls meer dan vlees. Er zijn sinaasappelen, citroenen, advocaatperen, mangopruimen, papaja's, ananas en daarbij bananen in overvloed. Deze bananen zijn vaak viermaal zo groot als de bananen die wij in Europa kennen. Men noemt ze zwijnen- of paardenbananen. Rauw zijn ze niet erg smakelijk. Ze worden gekookt of geroosterd, dan zijn ze pas te eten. Bij iedere maaltijd komen ze in de een of andere vorm op tafel. Vele vruchten in Gabon zijn geïmporteerd. Dit geldt voor grote gebieden van Afrika. De Portugezen van de vijftiende eeuw komt de grote verdienste toe, dat zij vruchtbomen uit West-Indië geïmporteerd hebben. Men vergeet maar al te vaak dat immers ook rubber, koffie en cacao niet uit Afrika afkomstig zijn. De neger van Gabon is niet zoals de blanke een tuinier of een landbouwkundige. Albert Schweitzer motiveerde dit als volgt: „De neger heeft te weinig geduld, om te kunnen wachten tot de bomen of de struiken vruchten dragen. Ook meent hij dat de oogst te gemakkelijk gestolen kan worden, waarmee hij waarschijnlijk gelijk heeft. Misschien is het ook van betekenis dat de negers vaak plotseling een dorp verlaten en ergens een nieuw dorp vestigen, om veilig te zijn tegen bepaalde olifanten, die steeds het zelfde dorp overvallen. Het zal zeker nog lang duren, voordat alles veranderd zal zijn”. Toen we over diefstallen spraken vertelde Albert Schweitzer hoe han-

Tuinieren in Lambarene

dig de negers te werk gaan wanneer ze stelen en inbreken. Ze verschijnen volkomen ontkleed en hebben zich van top tot teen ingeolied.

„Waarom”, vroeg ik verbaasd.

„Opdat men ze niet grijpen kan, wanneer ze betrappt worden.”

Ook wat het genot van vruchten betreft, heeft Albert Schweitzer zijn eigen theorieën. „Probeert u deze mango eens, die door de zon verhit is,” zei hij reeds in het eerste uur van mijn oponthoud bij een rondgang. „Door de zon beschenen smaakt een vrucht veel heerlijker, dan wanneer ze in het ijs gekoeld is. Alles te koelen is ook een van de zo vele domme modes van de nieuwe tijd,” aldus Albert Schweitzer.”

MEDISCHE ARBEID IN LAMBARENE

DOOR DR. EMERIC PERCY

Het zuiver medische werk in het ziekenhuis van Schweitzer ligt op drie terreinen en deze hebben zich in de laatste tijd steeds duidelijker afgetekend. Het zijn: algemene geneeskunde, chirurgie en lepra. Ofschoon de behandeling der maatsen steeds een der taken van de doctoren in Afrika is geweest en er van den beginne af leprozen ter behandeling naar het ziekenhuis van Schweitzer kwamen, toch is dit eerst in de laatste twee, drie jaren een onafhankelijke tak van werkzaamheid geworden, inderdaad een taak voor een arts, die zijn tijd volledig vult.

Zoals algemeen bekend is, beschouwde men voor ongeveer tien jaar le-

pra als een ongeneeslijke ziekte. De inboorlingen wisten precies, dat de blanke dokter machteloos was om de ziekte te genezen, ofschoon hij andere ziekten met zijn wonderbaarlijke geneesmiddelen kon bestrijden en menig leven met zijn chirurgijnsmes redde. Het resultaat was, dat de leprozen pas in het laatste stadium kwamen en het ziekenhuis alleen als asyl beschouwden, waar men hen vriendelijk behandelde nadat ze uit hun dorpen waren uitgestoten.

Nu, na 40 jaar is de situatie volkomen veranderd. Men heeft chemische praeparaten gevonden, meestal sulphonen (zwavelsamenstellingen) genoemd, die een gunstige invloed op deze vreselijke ziekte schijnen te hebben. Bewezen is dat deze nieuwe geneesmiddelen een begin van verbetering teweeggebracht hebben, al genezen ze dan ook nog niet. Maar de behandeling moet geruime tijd worden voortgezet, zelfs verscheiden jaren.

Toen het stadium van experimenteren met sulphone voorbij was en de zieken in toenemend aantal met dit middel werden behandeld, bemerkten de inboorlingen — en zij zijn goede waarnemers! — dat de blanke dokter heerschappij over de ziekte kreeg. Het resultaat was dat de leprozen niet alleen in groter getale naar het ziekenhuis kwamen, maar ook in een tamelijk vroeg stadium van de ziekte, en dat zij zich bereid toonden vele jaren in het ziekenhuis te blijven om geheel te kunnen worden genezen. Zo gebeurde het, dat tot 1950 gemiddeld 50—60 leprozen werden behandeld, dat in 1951 het getal opliep tot 100, in 1952 tot 200, om in 1953 bijna 300 te worden.

Deze snelle stijging van het aantal patiënten heeft vele moeilijke problemen geschapen. In de eerste plaats: hoe moest men de zieken onderbrengen. Het ziekenhuis van Dr. Schweitzer was gebouwd om ongeveer 350 patiënten te kunnen opnemen; nu is het getal tot 500 gestegen. Bovendien is het onmogelijk om de lepra-patiënten in dezelfde kamers te leggen als de andere zieken. Dr. Schweitzer besloot daarom een dorp voor lepra-patiënten te bouwen, ongeveer 7 minuten gaans van de hoofdgebouwen verwijderd. Dit moest zo snel mogelijk gebeuren, opdat alle patiënten ondergebracht konden worden. De inboorlingen zelf hielpen bamboehutten bouwen gelijk die in hun eigen dorpen. Zij waren klein,

Ik ben mijn broeders hoeder

laag en zonder venster, en zij waren natuurlijk maar een tijdelijk onderdak. In 1953 begon de dokter zijn lepra-dorp te bouwen; woningen voor de patiënten, een groot gebouw voor de behandeling, verbandkamers, een laboratorium en een gebouw voor kleine chirurgische behandelingen. (Grote operaties worden in de operatiekamer van het hoofdgebouw gedaan.)

De patiënten hebben kleine kamertjes met twee bedden en een keuken; daar leven zij en kunnen zelf hun maaltijden bereiden. Deze kamertjes worden tegenwoordig uit beton en harde houtsoorten gebouwd en het zal nog enige maanden duren tot alle patiënten ondergebracht zijn. Alle leprozen worden door ons van voedsel voorzien, behalve die, uit de naaste omgeving. Zij krijgen het voedsel rauw en koken het zelf naar eigen trant. Deze verhoging van 250 extra-porties dagelijks heeft natuurlijk moeilijkheden gegeven. Op bepaalde tijden van het jaar groeit er ter plaatse niet voldoende. De dokter moest zich van verscheiden tonnen rijst voorzien om dan zijn „familie” te voeden.

Maar belangrijker dan de moeilijkheden zijn de voldoening en de vreugde als men ziet dat de geneesmiddelen eindelijk beginnen op deze gevreesde ziekte de overwinning te behalen.

Vroeger stonden wij machteloos, maar nu leidt onze moeite tot ver-

Tussen de barakken van het hospitaal

betering, zelfs tot volkomen genezing. Sulphonen worden als inspuitingen toegediend of oraal. Elk geval wordt afzonderlijk bekeken en dikwijls worden de sulphonen samen met andere geneesmiddelen gegeven, met schaulmoogra, met streptomycine, al naar wij op grond van ervaringen, menen een bevredigend resultaat te kunnen verkrijgen.

In de chirurgie hebben wij veel te doen. De constitutieziekte van de negers, namelijk darmperforatie, is bekend. Een derde deel van onze operaties wordt daarvoor opgeëist. In het geheel verrichten wij 800 grote operaties per jaar. Gedurende twee jaren hebben wij regelmatige onderzoeken kunnen doen om een enigszins duidelijk beeld te krijgen van het voorkomen van kanker onder de inboorlingen. Het is nog te vroeg voor definitieve conclusies, maar het is duidelijk, dat er kanker is. Bepaalde vormen er van hebben wij niet gevonden, maar aan de andere kant zien wij vaak leverkanker in een bij blanken onbekende vorm. Het kankerprobleem is voor ons een brandende kwestie, omdat wij proberen te ontdekken hoe kanker op primitieve volkeren werkt en hoe milieu en voeding het bestaan van kanker hinderen of bevorderen.

Bij de afdeling algemene geneeskunde hebben wij met gewone tropenziekten te doen: malaria, huidziekten, dysenterie en met een opvallende hoeveelheid hartziekten. Besmettelijke leverziekte is niet zeldzaam en besmettelijke ziekten als roodvonk, mazelen, typhus, kinderverlamming zijn in Centraal-Afrika pas onlangs bekend geworden. Deze „import” is aan het vliegtuig te danken, dat bacillendragers vervoert en anderen besmet, terwijl vroeger een patiënt aan boord geïsoleerd werd. Tuberculose neemt ook toe, vooral ten gevolge van alcoholgebruik door de negers. Mogen hier nieuwe geneesmiddelen redding brengen!

Ik heb in de boven gedane mededelingen geprobeerd om beknopt onze medische werkzaamheden te schilderen, en verteld over onze nieuwe verwachtingen om met nieuwe geneesmiddelen en methoden de gezondheid der inboorlingen te herstellen. Ik heb ook wat over de moeilijkheden gesproken, die wij moeten overwinnen bij onze medische arbeid. En hierbij moet ik het dit keer laten.

Waarom naar Afrika?

Toen iemand eens aan Dr. Schweitzer vroeg: Zou het niet beter zijn, wanneer u verder in Europa bleef om uw grote gaven ook in dienst van de, niet minder hulpbehoevende blanke te stellen, met name wat het vredeswerk betreft? antwoordde Schweitzer hierop: „Ik geloof niet, hoewel dat al dikwijls is beweerd, dat mijn plaats in Europa is. Ieder mens moet naar zijn innigste overtuiging te werk gaan. En de mijne is deze dat mijn medische arbeidskracht de primitieve volken, die zich niet helpen kunnen, toebehoort. Want ook de verzoening van blank en gekleurd is een tak van het vredeswerk en elke liefdedaad, die daar ginder volbracht wordt, dient de vrede. Ik geloof, dat iedere hulpactie onder de kleurlingen de vredesgeest ademt, zodat zij haar uitwerking over de ganse wereld niet missen zal en tenslotte ook het grote noodzakelijke vredeswerk, dat in Europa verricht moet worden, ten goede komt.”

Albert Schweitzers wereldbeschouwing van de eerbied voor het leven

Dr. FRITZ WARTENWEILER

Frauenfeld, Zwitserland

Onder de moderne denkers is het Albert Schweitzer, die het probleem van de wereldbeschouwing op de scherpste wijze stelt.

Elke wereldbeschouwing, welke het Europese denken tot nu toe heeft voortgebracht, kwam, naar hij meent, zo tot stand, dat aan de wereld op de een of andere manier duidelijk of verborgen, een bedoeling gegeven werd, waaruit de zin van het mensenleven bleek.

Dit toont hij aan in zijn scherpzinnig werk „Kultur und Ethik” van 1924. Schweitzer dwingt ons eenvoudig toe te geven dat de wereld voor ons een volkomen onoplosbaar raadsel is. Deze overtuiging op zich zelf zou een mens licht tot scepticisme kunnen voeren. Hoe moeten we tot de grondslagen van de arbeid en het zedelijk handelen komen, hoe tot een zedelijke levensbeschouwing, als we de zin van de wereld niet begrijpen? Albert Schweitzer echter komt niet in de lijn van het scepticisme. De geestelijke waarheden, waaruit we leven, behoeven naar zijn inzicht, niet gegrond te zijn in een of ander wereldinzicht, dat ons toch altijd onbereikbaar blijft. Ze komen van-

zelf voort uit het eenvoudig nadenken van de mens over zijn verhouding tot de wereld.

Alle denken, zegt Schweitzer, moet elementair zijn en de natuurlijke aanvaarding van de werkelijkheid onaangetast laten.

Denken moet uitgaan van de vragen, die ons in het dagelijks leven bezig houden.

De grote vraag, waarvoor we ons altijd weer gesteld zien, is die van het leven en onze verhouding tot het leven.

Alle leven heeft een geheimzinnige waarde. Wanneer de mens over zich zelf nadenkt en zijn leven als geheimenis voelt, komt hij van zo maar voortleven tot het ware leven.

De verhouding tot dat leven, dat wij voelen als van een geheimzinnige waarde, kan slechts die van eerbied zijn.

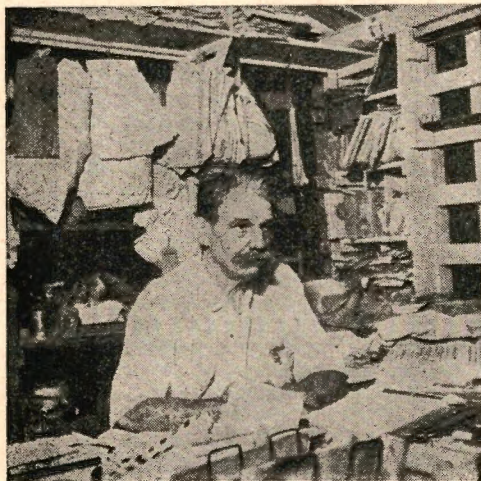
Als wij het leven willen vasthouden in plaats van er vrijwillig afstand van te doen dan is dat, omdat wij het gevoel hebben, dat het leven op zich zelf een waarde is, die vastgehouden moet worden.

Wij weten dat wij het leven trouw moeten zijn. En zoals wij met eerbied staan tegenover ons eigen leven als iets waardevols en heiligs, zo ook tegenover alle leven, dat wij om ons heen zien. De denkende mens wordt zich zijn verbondenheid met alle ander leven bewust en laat zijn ganse gedragslijn daardoor bepalen. Hij heeft het leven, dat buiten hem is, in het eigen leven mee.

Een der grote dwalingen van het tegenwoordige denken ziet Schweitzer daarin, dat men de ethiek alleen maar op de verhouding van de mens tot zijn medemens en tot de menselijke samenleving betrokken heeft. Ethiek is volgens hem de deelnemende en toegewijde houding tegenover al het geschapene.

Het zedelijk grondbeginsel, dat uit eenvoudig nadenken voortkomt luidt aldus: goed is leven behouden, leven bevorderen, leven tot zijn hoogste waarde brengen. Slecht is: leven vernietigen, leven beschadigen, leed over leven brengen.

De andere wezens zijn zich de saam-

Albert Schweitzer tussen zijn paperassen, en manuscripten in zijn werkkamer in Lambarene.

horigheid van alle leven nog niet bewust. Een dier vernietigt het leven van een ander dier in naïeve onbevangingheid. De mens echter, wanneer hij tot geestelijk leven komt, is ziende geworden. Hij kan het niet meer over zich verkrijgen op gedachteloze wijze leven te kwellen, te beschadigen of te vernietigen, maar hij ziet zijn bestemming daarin, leven te behouden en te bevorderen. Hij zoekt zijn geluk er in, in deze wereld, waar zoveel leed en zoveel smart is, helper en verlosser te zijn. Schweitzers denken komt in velerlei opzicht met dat van Boeddha of Schopenhauer overeen. Zoals deze verkondigt hij de leer, dat de mens zich met alle leven, dat om hem is, verbonden moet voelen.

Evenals zij, ziet hij af van het begripen van de zin of bedoeling van wereld en leven.

Maar terwijl Boeddha en Schopenhauer tot het pessimisme vervallen en de leer van het niets doen en het zich terugtrekken van de wereld vertegenwoordigen, blijft Schweitzer daarbij, dat wij de geheimzinnige betekenis van ons leven daardoor vervullen, dat wij in de liefde, dat betekent in de toewijding aan alle levende wezens werken... en dat wij het leven dienen. Zijn wereldbeschouwing bestaat dus in zedelijke wereld- en levensaanvaarding.

Deze uit eenvoudig denken voortkomende wereldbeschouwing bevat niet slechts zedelijkheid, maar ook vroomheid. Doordat de mens zijn verbondenheid met alle leven erkent en in arbeid verwezenlijkt, wordt hij één met de oergrond van het Zijn, waaruit alle leven komt. Schweitzer is een mysticus. Maar zijn mystiek grondt zich niet op een louter denkend verzingen van de mens in het oneindige Zijn, maar op het één worden met God, de oergrond van het Zijn, door de daad der liefde. Wij kunnen God, de oergrond van het Zijn niet begrijpen, zegt Schweitzer. In de wereld zien wij Hem als raadselachtige, scheppende kracht, die leven brengt en leven vernietigt, zonder dat wij het doel begrijpen, dat in dit altijd durend worden en vergaan bereikt moet worden.

Maar in ons, als wij denkend worden, openbaart zich deze oergrond van het Zijn als wil tot liefde. Het doel van de wereld kennen wij niet, maar wel weten wij, wat wij met ons leven moeten doen. Dat moet ons genoeg zijn. Al het ware en zakelijke denken, zegt Schweitzer altijd weer,

komt noodwendig tot ethiek en tot vroomheid.

Het gevaar voor ons allen is, dat wij gedachteloos worden, waarbij dan alle geestelijke waarheid onzeker wordt. Het ware denken maakt van ons innerlijke mensen, die tegelijk werkzaam en werkend zijn.

In zekere zin zijn in Schweitzer het Europese en het Indische denken met elkaar verbonden. Van het Indische heeft hij de innerlijkheid, van het Europese de idee van de arbeid.

Maar hier is de wereldbeschouwing in de mens belichaamd.

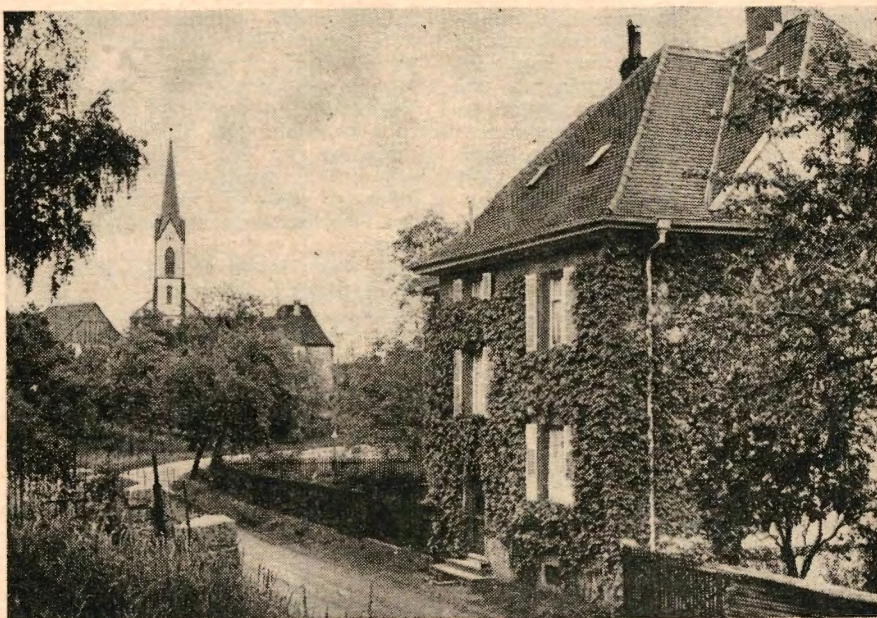
Want in Schweitzer zelf is innerlijkheid en werkzaam leven op een wonderbare wijze verenigd.

JEUGDIGE HELPERS

Enkele jongelui van 9 tot 13 jaren oud, uit de buurt Barchemseweg te Lochem en omgeving, organiseerden dezer dagen een tentoonstelling met loterij waarvan de opbrengst werd bestemd voor het werk van Dr. Albert Schweitzer. Zij hadden een gastvrij onderdak gevonden voor hun attracties bij huize „Rieka” aan de Bosweg. Hun moeite werd beloond met een flink bezoek van buurtbewoners en kennissen, die tezamen f 96.28 in het laadje brachten. Nog een iets hoger bedrag dan een het vorig jaar, ten bate van slachtoffers van de watersnoodramp, gehouden bazar opbracht. Het geld zal worden overgemaakt aan de V. P.R.O., ten bate van het fonds voor genoemd doel. De jongens, die hun clubje „De jeugdige helpers” hebben genoemd, zorgden zelf voor de prijzen, die voor een deel eigenhandig werden vervaardigd. Zij slaagden er in het geheel, met hulp van sympathiserende buurtbewoners, vlot en gezellig te laten verlopen.

Ter kerke in Günsbach

Het huis van Albert Schweitzer, op de achtergrond de kerke van Günsbach

Wij zijn in de Elzas, kamperend met het gehele gezin, om de kinderen te laten zien, wat wij er gevonden hadden. De Hollandse en de Utrechtse vlag wapperden op de tenten in het Münsterdal.

Op Zondag 15 Augustus zaten we met z'n allen in 't kerkje van Günsbach; een simultaan-kerk, dat wil zeggen, dat sedert de achttiende eeuw Rooms en Protestant er tezamen gebruik van maken. Het koor achter het houten hek bevat het R.K. altaar, de beelden, enz. In Günsbach wordt blijkbaar ook „de oude bundel” nog gebruikt, want naast elkaar staan er de nummers onder het opschrift: oud-nieuw.

Vóór het hek staat het altaar voor de Lutherse eredienst. De predikant gaat er vóór staan, neemt de bijbel er af, keert zich naar de gemeente en leest zo uit de Schrift en gaat voor in de gebeden. Onder het zingen zit hij gewoon in z'n kerkbank. Alleen de preek heeft plaats vanaf de kansel. Een verdeling, die eigenlijk veel juister is, en de man op de preekstoel veel meer ook deel van de gemeente doet zijn.

Het kerkje van Günsbach is allesbehalve mooi. Het is een kale dorpskerk, zoals we er in het eigen land

teveel kennen. Van buiten doen de witte bepleistering, de ranke toren en de hoge ligging wonderen.

We nemen plaats — alle plaatsen zijn natuurlijk vrij. We zijn reeds voorzien van een kerkboek — en wachten. Op het orgel, dat tussen galerij en plafond is ingeklemd, zit de organist te spelen. Helaas, het is niet Albert Schweitzer, op wie wij en vele anderen gehoopt hebben, getuige het grote getal vreemdelingen, dat ter kerke kwam.

Het is nu op slag van tien. De deur gaat open, en moeizaam sloffend, komt hij binnen. Hij, natuurlijk: Dr. Schweitzer! Zó kennen we hem van de vele afbeeldingen, zo hebben we ons een beeld gevormd in de eigen voorstelling. En toch is het anders: gewoner. Een oud en vermoeid man, met warrige lokken en een wilde snor, in een wat veromfaaid pak en met een linnen zakje onder de arm, waar z'n orgelschoenen in zitten. Enkele minuten later begint het orgel te spelen, en de gemeente zingt bij een zéér eenvoudige begeleiding het ook ons zo bekende lied van Tersteegen: Komt, laat ons voortgaan, kind'ren.

Inmiddels is er geen predikant te zien. In de predikantsbank zit alleen

een ouderling uit Münster, die we wel kennen, een ex-smid en thans kruidenier, een wat boerse verschijning in z'n bruingrijze pak en grijsflanellen overhemd. Wanneer het orgel zwijgt, is het deze man, die voor het altaar gaat staan, en bij ontstentenis van de predikant de dienst waarneemt. Na de liturgie beklimt hij de kansel, en preekt over de tekst: Werpt al uw bekommernis op Hem, want Hij zorgt voor u. Het is simpel eenvoudig, wat die man vertelt, maar door en door echt. Geen toga, zelfs geen zwart pak, geen deftige preek, maar een hartelijk woord, levend en goed, dat inderdaad onze zorgen wegneemt, naarmate Christus er gestalte in krijgt. De dienst eindigt met het lied van Paul Gerhardt: Beveel gerust uw wegen, en we gaan heen, waarlijk gezegend.

Pas na de dienst laat Dr. Schweitzer zich even gaan en blijkt er in het orgel, dat zo mager van uitzicht is, meer te zitten. Zachtjes gaan we met anderen de orgeltrap op en staan naast de orgelbank. Zo af en toe dwalen de ogen van de organist even van zijn partituur af en blijven afwezig-starend op de luisteraars rusten. Dan schudt hij zijn haar opzij, dat hem voor de ogen hangt en buigt zich weer geheel over het klavier. Het orgel ruist en stormt, het kreunt en jubelt. Dit is een gouden ogenblik, een vakantie waard. Voor ons uit gaat hij vriendelijk groetend naar beneden en naar huis.

In het dorp staan Engelse, Duitse, Franse en Amerikaanse auto's. De kosteres, die bij de deur nog een praatje maakt, zegt: hij is zo eenvoudig gebleven, onze dominee Schweitzer. Hebt u gezien, dat z'n pak helemaal versted is? Maar hij vindt het niet nodig, iets nieuws aan te schaffen! Hij gaat immers toch weer weg. De vreemdelingen dringen allen z'n huis binnen. Hij ontvangt iedereen. Maar neen, wij hebben z'n vermoeide ogen gezien en zullen de dwaasheid niet begaan.

Een grote groep trekt het dorp binnen, de leider verdwijnt in Schweitzers huis. Even later stelt de groep zich op in de tuin, Dr. Schweitzer komt naar buiten. Het blijkt een koor uit het Rijnland te zijn, dat drie weken met vakantie in Zwitserland was, en nu de terugtocht over Günsbach maakt, speciaal om voor hem te zingen. Ten antwoord worden zij in de kerk genodigd, waar hij z'n grote waardering voor dit bezoek wil tonen door een orgelbespeling. Hij

loopt al weer op de landweg, met het linnen zakje onder de arm. Een enorme Amerikaanse slee wordt haastig gekeerd en schuift naast hem, de deur vliegt open: of hij maar in wil stappen. Even weert hij af, het is nog maar een ogenblik. Maar dan stapt hij lachende in, en laat zich rijden. Deze nieuwe orgelbespeling is stellig voor ons allen bedoeld, dus keren ook wij terug, en met ons vele vreemdelingen en dorpsgenoten. De kerk zit bijna zo vol als daarstraks. Drie kwartier zitten we op het trapje van het altaar en vergeten de tijd. Met z'n hese oude stem kondigt hij aan. De koorleider moet het doorzeggen in het kerkje. Dit is het grote van deze mens, dat hij klein is, zelfs onder z'n spel. Er zijn dan ook geen toespraken. Niemand bedankt er. Terwijl de mensen in het kerkje nog stil nagenieten, is hij daarboven reeds weer in z'n jas geholpen, nadat hij eerst moeizaam van schoenen gewisseld heeft. Dan gaat hij langs ons heen, wenst allen goede reis, en vraagt, of we de deur netjes willen dichtdoen.

Albert Schweitzer is door bepaalde theologische publicaties en door de medische inslag van z'n zendingswerk, ook in een bepaald loketje terecht gekomen. Natuurlijk, want wij

(vervolg op pag. 91)

Met het linnen zakje onder de arm laat Albert Schweitzer zijn kerkje...

Schweitzer en de wereld

Albert Schweitzer is moe

Lindau, de meest zuidelijke stad van West-Duitsland, heerlijk gelegen op een eiland in het Bodensee, heeft sedert enige jaren de lovenswaardige gewoonte de Nobelprijswinnaars uit te nodigen voor een bijeenkomst, met het doel er voordrachten te organiseren.

Zo verzamelde zich van 28 Juni tot 2 Juli l.l. te Lindau een aanzienlijk aantal geleerden dat met de Nobelprijs onderscheiden is en met hen, als toehoorders, een groot aantal artsen, studenten en ook scholieren van de Lindause middelbare scholen. De bijeenkomst, die, behalve door Schweitzer, bezocht werd door de bekende hormonenonderzoeker prof. Butenandt, de atoomgeleerden prof. Heisenberg en prof. Hahn en door prof. Domagk, die de bijzondere werking van het sulfonamide ontdekte, stond onder bescherming van graaf Lenart Bernadotte.

Tijdens deze bijeenkomst heeft de correspondent van de Neue Rhein-Zeitung, Waldemar Schweitzer, met Dr. Albert Schweitzer een gesprek

gehad. We laten nu Waldemar Schweitzer aan het woord.

„Ik heet ook Schweitzer”, zei ik toen hij mij de hand gaf.

„Met of zonder T?”

„Met T”, antwoordde ik, „maar ik geloof niet dat wij familie zijn.”

„Toch is het zo”, zei de dokter zeer beslist.

Een ogenblik dacht ik dat hij op de verwantschap van alle mensen onderling doelde, op het gedicht van Schiller: „Alle Menschen werden Brüder”, maar hij vroeg mij: „Bent u Protestant?”

Nadat ik bevestigend geantwoord had zei hij: „Ziet u, wij stammen allemaal uit het gebied van het tegenwoordige kanton Schwyz.”

Daarna vertelde hij, als had hij een zee van tijd tot zijn beschikking en hij mij sedert jaar en dag kende, hoe de Schwyzer Protestanten verdreven werden, naar de Elzas uitweken, en daar Schwyzer genoemd werden en zich over de hele wereld verspreiden. Hij vertelde het boeiend, noemde mij zijn beste vriend en neef, zodat ik geloofde nu de gelegenheid te hebben, hem over het doel van mijn bezoek te spreken, n.l. Schweitzer naar zijn mening te vragen over de huidige wereldsituatie. Maar hij wees het van de hand met goede en doorslaggevende argumenten.

In Lindau werd Albert Schweitzer, een goed vriend van alle goede mensen, door journalisten en persfotografen bestormd.

„Ich will auf den bloemencultuur in Afrika noch tegen de politieke toestand in Europa stelling nemen. Ik heb het mijzelf verboden. De angst voor het leven, waarvan u reeds mocht horen, is een zo verschrikkelijk belangrijk onderwerp, dat ik mij op een antwoord, dat niet oppervlakkig mag zijn, moet bezinnen. Ik zou mij daarvoor zelfs dermate moeten concentreren, dat het mijn wetenschappelijke arbeid zou schaden”.
 Ik moet een nogal ongelukkig gezicht getrokken hebben. „Weest u toch opgewekt,” althans zo besloot Schweitzer het onderhoud, „U zocht iemand om uw vragen te beantwoorden en u vond een neef.”
 Zo verging het Waldemar Schweitzer, maar zo verging het ook meer van zijn collega's. Albert Schweitzer ontweek hun vragen met een vriendelijk afwijzend: „Hebt medelijden met een oude trekvogel.”
 Ze vroegen hem iets te willen vertellen over zijn werkzaamheden in Lambarene. Hij wilde nergens over spreken, niet over Lambarene, niet over de politiek in Europa. Het enige wat de 79-jarige oerwouddokter zei was: „Ik ben zo moe en moet uitrusten. Ik ben bij mijn laatste verblijf in Europa in 1952 er bijna aan te gronde gegaan, daar ik steeds maar moest improviseren.” Albert Schweitzer weet wat hij van zichzelf kan vergen. Niemand beseft wat het zeggen wil te werken in de Afrikaanse oerwouden in een ontzettende hitte.

Uit een brief van Albert Schweitzer.

TER KERKE IN GÜNSBACH
(Vervolg van pag. 89).

schijnen zonder loketjes en etiketjes niet te kunnen denken. Maar in Günsbach hebben we het Evangelie, de blijde boodschap van Jezus, de Heiland gehoord. En Dr. Schweitzer was er ons slechts een illustratie van. Geleerde en kunstenaar van wereldformaat, die een eenvoudige zoon van het land bleef, wiens roeping hem alles deed achterlaten, zelfs het dorp van z'n jeugd, om in donker Afrika te gaan helpen in Christus' naam. Maar die, wanneer hij van Lambarene terugkomt, niet naar Parijs of Straatsburg gaat, maar naar z'n oude Günsbach. Die naar Europa komt om te rusten en vooral te werken, maar die z'n deur niet gesloten kan houden voor serieuze en (he-laas) niet-serieuze bezoekers. De Duitser van Franse nationaliteit, de stokoude pionier, die zich drie maanden verlof gunt, en dan op z'n tachtigste jaar weer teruggaat, de man, die een teken geworden is voor alle volkeren, en die een kwajongen bleef. Lachend vertellen ons de oude dominee en z'n vrouw uit Münster, hoe ze er samen op bezoek wilden gaan, maar terugschrokken voor al die auto's met vreemdelingen. Schweitzer had z'n oude schoolmaker echter door het raam gezien, tikte en beduidde hen, te wachten. Toen kwam hij door de achterdeur naar buiten en heeft ze lopend naar Münster teruggebracht, terwijl alle gewichtigheid bij hem thuis zat te antichambrenen.

v. E.

Op 4 November a.s.
zal **ALBERT SCHWEITZER**
de grote Nobelprijzrede
uitspreken.

Albert Schweitzer in Frankfort en Freiburg

Albert Schweitzer was Zaterdag 28 Augustus l.l. tegenwoordig bij de opening van het gerestaureerde Goethe-museum te Frankfort. Het museum werd tijdens de oorlog, evenals het er naast gelegen geboortehuis van de dichter, bij een bombardement verwoest. Die dag was het 205 jaar geleden, dat Goethe werd geboren.

Ter gelegenheid van de overdracht van zes studentenwoonhuizen door de Franse autoriteiten aan de universiteit van Freiburg, heeft Albert Schweitzer zich daarheen begeven, zulks op uitnodiging van de Franse provinciale gedelegeerde voor Zuid-Baden.

Uit naam van de senaat van West-Berlijn heeft senator Dr. Joachim Tiburtius Albert Schweitzer uitgenodigd tijdens zijn verblijf in Europa ook Berlijn te bezoeken. Berlijn toonde zich door dit bezoek „uiterst gelukkig”.

Ontmoeting met Dr. Albert Schweitzer

Een dertienjarige knaap uit Lotharingen had op de dag van de inwijding van de markt in Colmar een voor hem zeer betekenisvolle ontmoeting.

Onder de vele persoonlijkheden, die op Zondagmorgen 1 Augustus l.l. bij het herdenkingsfeest van Auguste Bartholdi en bij de inwijdingsceremonie van de wijnmarkt in Colmar aanwezig waren, bevond zich namelijk ook Albert Schweitzer.

Na beëindiging van het officiële feest trok hij zich terug. Terwijl hij op zijn bekende eenvoudige manier met ontbloot hoofd, door het hem zo bekende Colmar liep, werd hij overal her-

Albert Schweitzer begeeft zich met het dochtertje van Graaf Bernadotte naar de bijeenkomst van de Nobelprijswinnaars te Lindau.

kend en begroet. Hij schudde velen de hand.

Hij was zichtbaar geroerd door de ontmoeting met een dertienjarige knaap uit het voorstadje van Metz, Montigny, Joseph Hammer, die hem dadelijk herkende en de vertrouwde en sympathieke figuur wilde fotograferen.

Wij zullen nu de jongen zelf aan het woord laten om het een en ander van zijn belevenis te vertellen.

„Ik was met mijn ouders naar Colmar gekomen om de opening van de markt bij te wonen. Bij deze gelegenheid had ik de eer de weldoener der mensheid, over wie de hele wereld met eerbied spreekt, te ontmoeten. Ik herkende hem zodra ik hem zag. Hij vond het goed dat ik hem fotografeerde en gaf mij vriendelijk de hand. Dat was voor mij een grote eer en een belevenis die ik nooit zal vergeten. Hij wilde juist in een auto stappen toen ik hem herkende en mij gereed maakte hem te fotograferen.

Toen Dr. Schweitzer mij zag stapte hij weer uit en ging midden op straat staan enige meters van de auto verwijderd. Daarbij zei hij in het dialect van de Elzassers:

„Kom kleintje, laten we wat van die auto weggaan anders denken ze nog dat hij van mij is.”

Zo liet hij zich fotograferen.

Voor Dr. Schweitzer was het een grote vreugde dat ik, als dertienjarige, hem het eerst in de menigte herkende. Door mij werden vele mensen op hem opmerkzaam gemaakt. Velen hebben hem eveneens gefotografeerd.”

Dit is de eenvoudige beschrijving door een jongen uit Lotharingen van zijn ontmoeting met Dr. Albert Schweitzer.

Het is zeer verheugend dat onze jeugd voor de edele figuur van de oerwouddokter in vuur en vlam raakt, meer nog zelfs, hem vast in het hart heeft gesloten, zoals deze kleine jongen, die, hoewel hij ver van Colmar en Günsbach woont, hem dadelijk herkende.

Wij wensen hem en nog vele van zijn kameraden, dat het wonderlijke leven van Albert Schweitzer als voorbeeld voor de toekomst mag dienen.

Een geschenk voor Albert Schweitzer

Vorst René van Monaco heeft Albert Schweitzer voor zijn inboorlingenhospitaal in Lambarene een volledige operatie-uitrusting geschonken. De posterijen van Monaco hebben bovendien een serie postzegels uitgegeven met portretten van de grote geleerde en mensenvriend en met afbeeldingen van de door hem in Lambarene gebouwde inrichtingen.

Schweitzer speelt Bach

Op de avond van de sterfdag van Joh. Seb. Bach, die op 28 Juli 1750 stierf, was de Thomaskerk te Straatsburg veel te klein om allen die Schweitzers orgelconcert wilden beluisteren te plaatsen. Dat was ook de volgende avond het geval toen het concert herhaald werd. Het is verheugend dit te kunnen vaststellen.

In 1907 heeft iets dergelijks plaatsgevonden, ook toen zat de grote Bach-vereerder die aan hem de waardevolste uren van zijn leven te danken heeft, op de orgelbank van de Thomaskerk. Sedert dien is hij een beroemd man geworden.

Bij zijn zware, alle krachten opeisende arbeid in Afrika speelt de muziek

de rol van een bron die de geest verfrist. Muziek heeft altijd in Schweitzers leven een bijzondere betekenis gehad. Reeds voor hij de grote oerwouddokter was, was hij een beroemd organist en Bach-kenner.

De wijze, waarop Schweitzer Bach speelt is, omdat hij streeft naar een innige verbinding met de geest, een bekentenis van zuiver geloof. Het is rustig en open en gespeend van elk virtuosendom, waardoor een bijzondere werking wordt verkregen. Het koor van de Thomaskerk ondersteunde dit alles op waardige wijze en de bezoekers waren zeer onder de indruk.

De opbrengst van de collecte zal, op uitdrukkelijke wens van Schweitzer, worden gebruikt voor reparatie van het Silbermannorgel in de Thomaskerk.

De fiets

Ik ben in 1875 geboren en beleefde dus op de dorpsschool de opkomst van de fiets. Al meermalen hadden wij gehoord, dat de voerlieden te keer gingen tegen mensen die op hoge wielen voortvlogen en de paarden aan het schrikken maakten. Maar op een morgen, toen we in het vrij kwartier op het schoolplein speelden, vernamen we, dat in de herberg aan de straatweg een „hardloper” was afgestapt. De school en alles vergetend renden we er heen en staarden naar het hoge wiel, dat buiten stond. Er kwamen ook vele volwassenen kijken en zij wachtten met ons tot de wielrijder met zijn glas wijn klaar zou zijn. Eindelijk kwam hij naar buiten. Toen lachte iedereen omdat een volwassen man een korte broek droeg. Maar hij zat al op zijn wiel en reed weg.

Naast de hoge wielen kwamen later, midden in de jaren tachtig, de half-hogen, de zogenaamde kangeroes. Spoedig daarna zag men ook al de eerste lage fietsen. De eerste rijders werden bespot omdat ze niet de moed hadden op hoge fietsen te klauteren.

In het op één na laatste jaar van mijn gymnasiumtijd kwam ik zelf in het bezit van de zo lang gewenste fiets. Het geld daarvoor had ik in anderhalf jaar door het geven van wiskundelessen aan leerlingen die niet konden meekomen bijgespaard. Het was een tweedehands fiets en hij kostte 230 Mark. In die dagen vond men het echter nog onbetamelijk dat predikantenzonen

fietsten, maar tot mijn geluk stapte mijn vader over deze vooroordelen heen. Het ontbrak echter niet aan stemmen, die de „hoogmoedige” onderneming van zijn zoon hekelden.

De bekende orientalist en theoloog Eduard Reuss in Straatsburg wilde niet, dat de studenten in de theologie fietsten. Toen ik in 1893 als theologisch student met mijn fiets mijn in-trek nam in het Thomascollege, merkte de directeur op dat hij me dat alleen kon toestaan omdat professor Reuss dood was.

De tegenwoordige jeugd kan zich niet meer voorstellen wat de komst van de fiets voor ons betekende. Een tot op dat ogenblik niet vermoede mogelijkheid om in de vrije natuur te kunnen zijn, ging voor ons open. Ik heb deze overvloedig en met vreugde benut.

Zoals ik mij de eerste fiets herinner, zo herinner ik me de eerste tomaten. Ik was misschien zes jaar toen buurman Leopold ons als laatste nieuwtje van die rode dingen bracht, die hij in zijn tuin had geplant. Het geschenk maakte mijn moeder verlegen want ze wist niet hoe ze de tomaten moest klaarmaken. Toen het rooie spul op tafel kwam vond het zo weinig waardering, dat het meeste in de vuilnisemmer terecht kwam. Eerst aan het einde van de jaren tachtig burgerde de tomaat in de Elzas in.

ALBERT SCHWEITZER

BOEKENPLANK

Een nieuw boek over Albert Schweitzer

geschreven door Jacques Feschotte

In zijn autobiografie en op andere plaatsen heeft Dr. Schweitzer veel geschreven over zijn loopbaan en over het geloof dat zich even sterk moet uitdrukken door de daad als in gedachten en gebeden.

Er zijn veel boeken over hem geschreven door anderen, o.a. door George Seavers „Albert Schweitzer: de mens en zijn gedachten.” Het hierboven vermelde boek van Jacques Feschotte wil niet meer zijn dan een résumé: een samengestelde inleiding met het doel om jonge lezers, die Schweitzer nog niet kennen, kennis met hem te laten maken,

of om oudere lezers in de gelegenheid te stellen hun geheugen omtrent hem nog eens op te frissen.

De waarde van deze kleine studie is gelegen in zijn beknoptheid en het duidelijk perspectief met als achtergrond zijn privéleven, het wereldgebeuren en de veranderlijke openbare mening.

De belangwekkende feiten van zijn leven zijn beknopt weergegeven in het eerste deel van het boek. Zijn betekenis als filosoof, theoloog, musicus, dokter, kolonist en apostel is duidelijk en beknopt onderstreept.

De biografie munt uit door intimiteit, doordat de schrijver zich mag verheugen in de vriendschap van de dokter met wie hij gedurende zijn vacaties in het dorp in de Elzas in innig contact staat.

Jacques Feschotte heeft het voorrecht gehad, twee tot nu toe ongepubliceerde toespraken van Schweitzer als aanhangsel in zijn boek te mogen afdrukken. Een geeft een beschrijving van een gebeurtenis uit zijn jeugd, terwijl de ander — uitgesproken bij zijn installatie als lid van de Franse academie — de ontwikkeling tekent van de ethische gedachten in de vooruitgang van de menselijke geest.

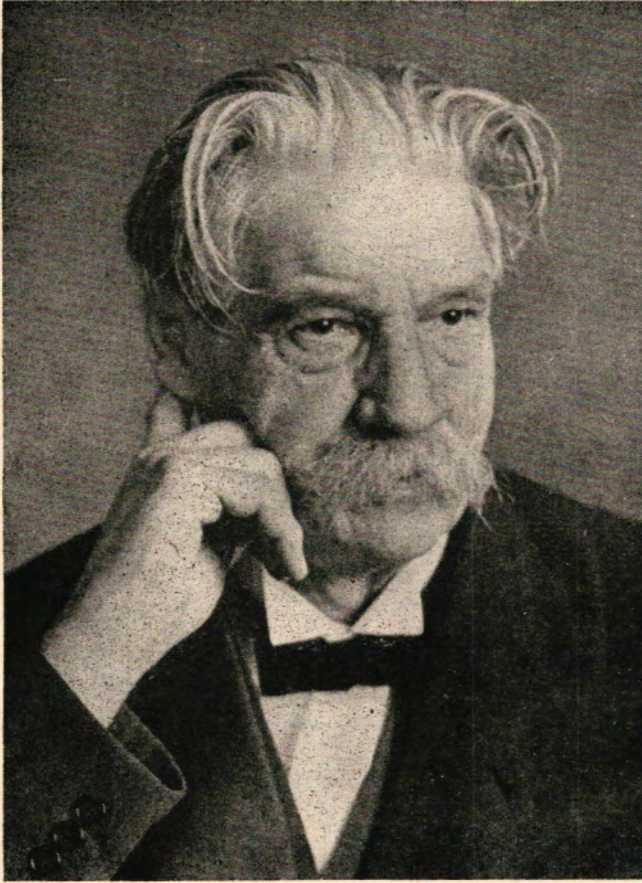
Schweitzer over de

„Documenten der menselijkheid”

Dr. Schweitzer heeft een voorwoord geschreven bij de in New-York verschenen Amerikaanse uitgave van de door de Göttinger Arbeitskring van Oostduitse wetenschappelijke uitgeverijen „Documenten van menselijkheid in de tijd van massaverdrijvingen”. (Uitgeverij Harper en Co.)

„Ik beschouw dit boek als een van de voornaamste openbaringen, die in de nieuwe tijd verschenen zijn,” zo schrijft Dr. Schweitzer in zijn inleiding. De documentering bevat berichten van Duitse ontheemden over daden van hulp en naastenliefde, die hun gedurende de massale verhuizingen door Amerikaanse, Belgische, Franse en Russische soldaten en door krijgsgevangenen, zowel door Litauers, Polen, Slowaken, Tsjechen en onderdanen van andere landen bezeugen zijn.

Ook verschijnt in die berichten, zo meent Dr. Schweitzer, de achtergrond van onmenselijke handelwijze maar het accent is hier gelegd op „de aanleg van de mensen, om van medelijden te kunnen getuigen.”

Prof. Dr. Albert Schweitzer

JANUARI 1955

ZONDAG	2	9	16	23	30
MAANDAG	3	10	17	24	31
DINSDAG	4	11	18	25	
WOENSDAG	5	12	19	26	
DONDERDAG	6	13	20	27	
VRIJDAG	7	14	21	28	
ZATERDAG	1	8	15	22	29

Een Albert Schweitzerkalender voor 1955

Op 14 Januari 1955 wordt professor Dr. Albert Schweitzer tachtig jaar. Ter gelegenheid van deze tachtigste verjaardag van Albert Schweitzer verschijnt bij de Uitgeverij „De Torenlaan” aan de Torenlaan 20 te Assen een „Albert Schweitzerkalender” voor het jaar 1955, bestaande uit twaalf maandbladen, formaat 15½ x 25 cm.

Op de voorkant van elk kalenderblad, dat in zwart is uitgevoerd, is een zeer fraaie foto van Albert Schweitzer zelf of een foto uit diens werkgebied opgenomen. Daaronder een bij de plaat passende tekst, en daaronder het kalendarium.

De achterzijde van het kalenderblad is voorzien van een aan de door Albert Schweitzer geschreven boeken ontleende tekst, verzorgd door Ds. D. A. Werner, Herv. predikant te Zweeloo.

Bestellingen op de kalender kunnen nu reeds worden gedaan. De aflevering geschiedt vóór 1 December 1954.

Degenen, die de kalender nú bestellen, betalen daarvoor f 2.50. Het geld te storten op gironummer 71786 ten name van de Uitgeverij „De Torenlaan” te Assen onder vermelding „Albert Schweitzerkalender”.

De netto opbrengst van deze kalender komt ten goede aan het Albert Schweitzerfonds.

Lezers van het „Nieuws uit Lambarene”, bestelt deze kalender en doet het omgaand.

 Ondergetekende
 (Naam en voornaam)

wonende te
 (straat en huisnummer) (woonplaats)

verzoekt toezending van exemplaar (exemplaren) van de Albert Schweitzerkalender voor 1955. Het verschuldigde bedrag is heden aan de uitgeverij overgemaakt.

Handtekening